

Nefndasvið Alþingis

15. maí 2015

IMMI stofnun um upplýsinga- og tjáningarfrelsi veitir hér umsögn um mál 701 - um breytingu á höfundalögum.

Bendir stofnunin á að höfundaréttarlög þarfnast lengri tíma til yfirferðar og hvetur stofnunin til þess að horft sé til breytinga á lagasetningu í þessum efnum í Evrópu sem nú er í undirbúningi.

Í 1. gr. frumvarpsins segir:

„Höfundaréttur helst uns 70 ár eru liðin frá næstu áramótum eftir lát höfundar. Nú er um verk að ræða sem ákvæði 7. gr. taka til og skal þá telja greint 70 ára tímabil frá næstu áramótum eftir lát þess höfundar sem lengst lifir.

Höfundaréttur að tónverki með texta, þar sem bæði texti og tónverk eru samin sérstaklega fyrir hlutaðeigandi tónverk með texta, helst uns 70 ár eru liðin frá andlátsári þess sem lengst lifir af eftirtöldum aðilum:

1. Textahöfundar.
2. Tónskáld.

Höfundaréttur að kvikmyndaverkum helst í 70 ár eftir dánarár þess sem lengst lifir af eftirgreindum höfundum kvikmyndaverks:

1. Aðalleikstjórar.
2. Handritshöfundar, þ.m.t. höfundar samtalstexta.
3. Tónhöfundar sé tónlistin sérstaklega samin til afnota í kvikmyndaverkum.”

Samkvæmt Bernarsáttmálanum þarf höfundaréttur einungis að vera í 50 ár og hægt er að framlengja hann í 50 ár eftir lát höfundar hafi höfundur verið þekktur. Ísland er einungis bundið af því að hafa höfundarétt gildandi til 50 ára. Í Evrópusambandinu, þar sem verið er að vinna að samræmingu evrópskra höfundaréttarlaga, er lagt til í skýrslu¹ að samræming höfundaréttar skuli miðast við lágmarkslengd samkvæmt Bernarsáttmálanum. IMMI stofnunin sér engin rök fyrir því að miða við 70 ára gildandi höfundarétt frá andláti höfundar. Þvert á móti hefur lenging höfundaréttar frá andláti höfundar takmarkandi áhrif á menningu og gengur í berhöggi við upplýsinga- og tjáningarfrelsi.

Þá bendir stofnunin einnig á að höfundaréttur - að kenna höfund við verk sitt - telst siðferðislegur réttur (e. moral right) sem ekki er hægt að svipta viðkomandi höfund. En þegar um ræðir einkarétt til útgáfu eða fjárhagsleg réttindi á verkum er réttara að tala um „afritunarrétt“ eða „rétt til

1

eftirgerðar” heldur en höfundarétt, samkvæmt Bernarsáttmálanum.

Í 3. gr. frumvarpsins segir:

„Í stað orðanna „50 ár“ í 2. málsl. 1. mgr. 46. gr. laganna kemur: 70 ár.”

Hér leggur stofnunin aftur til að 50 ár séu áfram til staðar í stað 70 ára. Hér er verið að lengja réttindatíma framleiðanda, en ekki höfunda, og eru sömu sjónarmið að baki þessarar athugasemdar IMMI og hér að ofan við 1. gr. frumvarpsins. Ekki fæst séð að góð rök séu fyrir því að lengja þennan gildistíma um 20 ár, heldur þvert á móti.

Í 4. gr. frumvarpsins segir:

„a. (47. gr. a.)

Listflytjandi getur sagt upp samningi um framsal réttinda til hljóðrits af listflutningi sínum til framleiðanda hljóðrits þegar 50 ár eru liðin frá útgáfu þess eða, ef hljóðrit hefur ekki verið gefið út, þegar 50 ár eru liðin frá að það var birt, ef framleiðandinn gerir ekki fullnægjandi ráðstafanir til:

1. að bjóða eintök af hljóðriti í sölu í nægilegu magni eða
2. að gera hljóðritið aðgengilegt almenningi á þann hátt að hver og einn geti haft aðgang að því á þeim stað og á þeirri stundu sem hann sjálfur kýs, sbr. 1. tölul. 4. mgr. 2. gr.

Um uppsögn listflytjanda á samningi skv. 1. mgr. gildir eins árs uppsagnarfrestur. Uppsögn samnings tekur gildi að liðnum uppsagnarfresti hafi framleiðandi hljóðrits ekki gert viðeigandi ráðstafanir skv. 1. og 2. tölul. 1. mgr. Ógilt er afsal flytjanda á uppsagnarrétti samkvæmt þessari grein.

Við uppsögn samnings skv. 1. mgr. falla niður réttindi framleiðanda skv. 46. gr. til viðkomandi hljóðrits.

b. (47. gr. b.)

Hafi listflytjandi framselt framleiðanda hljóðrits rétt sinn til hljóðrits listflutnings fyrir eingreiðslu á hann rétt á árlegri viðbótarþóknun frá framleiðanda hljóðrits fyrir hvert heilt ár eftir að 50 ár eru liðin frá útgáfu hljóðritsins eða, ef hljóðrit hefur ekki verið gefið út, þegar 50 ár eru liðin frá því að hljóðritið var gert aðgengilegt almenningi. Ógilt er afsal listflytjanda á rétti til árlegrar viðbótarþóknunar.

Framleiðandi hljóðrits skal leggja til hliðar fjárhæð til greiðslu viðbótarþóknunar skv. 1. mgr. Samanlögð fjárhæð sem lögð er til hliðar skal samsvara 20% af tekjum framleiðandans fyrir næstliðið ár. Viðbótarþóknun skv. 1. mgr. reiknast af tekjum framleiðanda hljóðrits vegna eintakagerðar, dreifingar eintaka og því að hljóðrit er gert aðgengilegt almenningi frá því að 50 ár eru liðin frá útgáfu hljóðrits eða, ef hljóðrit hefur ekki verið gefið út, þegar 50 ár eru liðin frá því að hljóðrit var gert aðgengilegt almenningi.

Umsýsla og útborgun viðbótarþóknunar skv. 1. mgr. er á hendi samtaka rétthafa sem hlotið hafa viðurkenningu ráðuneytisins.

Eftir kröfu frá listflytjanda eða viðurkenndum samtökum skv. 3. mgr. ber framleiðanda hljóðrits að láta í té allar upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að tryggja greiðslu árlegrar viðbótarþóknunar.

Ráðherra setur nánari reglur um málsmeðferð vegna viðurkenningar samtaka skv. 3. mgr.”

Fyrsti liður þeirrar greinar laganna sem frumvarpið tekur til varðar samninga um framsal. Æskilegt

er að stytta mjög þann tíma sem lagt er upp með þarna. 50 ár er gríðarlega langur tími og leggur stofnunin til að miðað sé hér við 5-7 ár. Ef framleiðandi fullnægir ekki skyldum sínum sem útgefandi verður höfundi verks að vera kleift að bregðast við því innan eðlilegs tíma.

Að umsýslan eigi að vera í höndum samtaka rétthafa býr til óþarfa milliliði og hefur í för með sér tekjutap fyrir höfunda. Mælir stofnunin heldur með því að höfundar hafi rétt til þess að sýsla með mál sín við framleiðendur og/eða útgefendur sjálfir.

Þá vantar frekari skýringu á orðalaginu: „allar upplýsingar sem nauðsynlegar eru til að tryggja greiðslu“. Ef slíkar upplýsingar eru ekki til staðar, hvernig er þá hægt að koma til móts við listamenn?

Stofnunin áréttar að um mjög viðamikil mál er að ræða og þarfnast þau ítarlegrar yfirferðar. Mun stofnunin taka því fagnandi að fá tækifæri til að veita frekari umsagnir og ráðleggingar, sé eftir þeim óskað, ef þessi mál fá þann úrvinnslutíma er þau þurfa. Þá bendir stofnunin aftur á það að verið er að vinna að úrbótum á höfundaréttarlögum í Evrópu um þessar mundir en sú vinna sem þar er í framkvæmd getur einnig nýst vel við vinnu þessara mála hér á landi.

Virðingarfyllt

Fyrir hönd IMMI,

Guðjón Idir Guðnýjarson
Framkvæmdastjóri IMMI